

Domači Prijatelji

Mesečnik za odjemalce
Vydrove tovarne hranil, v Pragi VIII.

Letnik V.

Predplačati se ne more.

1. februvarja 1908.

BUCHTIN.

Novost: „BUCHTIN“ v steklenicah

je gotova dišava za vsakovrstno pecivo, posebno pa za naše buhtičke, katerim daje preizboren vkus. Koristen je posebno gospodinjam tam, kjer se ne dobi vsaka dišava vedno sveža. Shranjen vzdrži buhtin dolgo, brez, da bi se pokvaril. Poskusite!

Govor gospoda Kratkega z go- spodom Dolгим.

„Pst, prosim na besedico! Veste, kaj je to: grog?“

„Prosim, to v svojem življenju še nisem jedel.“

„To si mislim, vsaj grog se tudi ne je, ampak pije.“

„A tudi pil ga še nisem nikoli; ali je to dobro?“

„Pride na to. Pri nas je še malo znan, ali angleški mornarji pijejo grog namesto čaja.“

„Presneto, kdo pa je to začel?“

„Pravi se, da gotovi admiral Vernon, kateremu so pridejali priimek „Old Grog“ zaradi barve njegovega plašča. Za pregreške je svoje mornarje kaznoval stem, da jim je dal piti rum, zmešan z morsko vodo.“

„Fej, to je bila dobra iznajdba!“

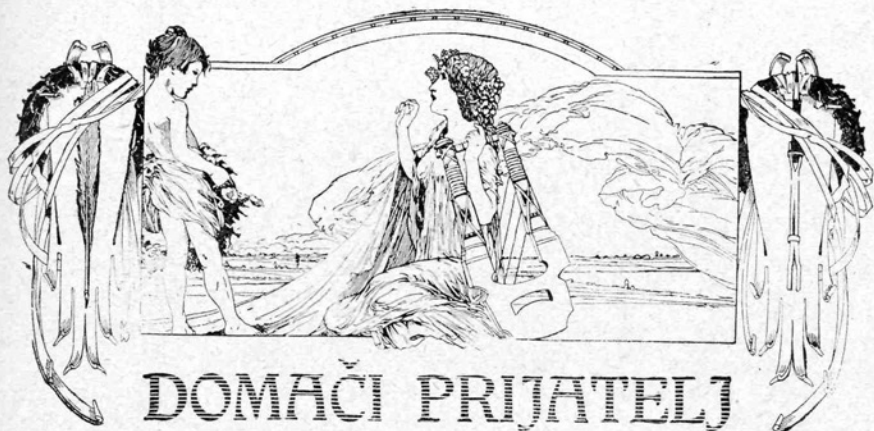
„To si mislim, boljše so napravili v Pragi. Slišali ste, že kaj o malinovem grogu?“

„Čital sem v „Domačem Prijatelju“, ali okusil ga še do sedaj nisem.“

„Škoda, to je pijača manifik!“

„Res, ali kaj pa je to sploh?“

„Pojdemo, jaz Vam to razložim! Rum pridan v vrelo, s sladkorjem osladeno vodo napravi pijačo, katera še zmrznjenega oživi. To je angleški grog. To pa za naše nemornarske želodce ni V Vydrovi tovarni so prišli na to, da so pridali istemu še malinovi sok. V dobi, ko začno zoreti rudeče maline, toraj koncem julija in v avgustu prihajajo vsaki dan cele vrste sodov, napoljenimi z malinami največ iz čeških gor. Te se takoj predelajo v sok. Isti se shrani v sode in iz njega se dela oni znameniti Vydrov malinovi „grog“ s pridatkom pravega ruma iz sladkorjeve trtine.“

LETNIK V.

PRAGI, 1. FEBRUVARJA 1908.

STEV. 2.

KRISTINA:

PESEM.

Potihnila je vas, oko nobeno ne bedi,
življenje v sanje se je potopilo,
črez strehe bornih koč valovje
srebrne luči mesečne se je razlilo.

Kar mi kedaj življenje ljubega je dalo
in ljubega življenje mi je vzelo,
v tihotni noči bliža se in me vprašuje:
Zakaj življenju, srce, si verjelo?!

JANKO LESKOVAR:

MISEL NA VEČNOST.

I.

V vasi Druškovec živi učitelj Jurij Martič. Ljudje so mislili, da je bolan, ali on tega prav za prav ni čutil, čeprav mu ni bilo tako, kakor prej nekdej. Zdaj so se mu videle modre žilice, ki so se fino razmrežile okoli oči in se raztezale preko senc in preko visokega čela. A tudi njegove ustnice so nekako povenele in ušesa so se potanjšala in pobledela; ali vseeno, on še ne kašlja in svojo službo vrši zelo točno. Da, šolski nadzornik, „poglaviti gospod“ je ž njim popolnoma zadovoljen.

Otrokom je bil sicer dober, ali večkrat se ga je polastila čudna melanholija, ktere se ni mogel otresti med podučevanjem.

A tej melanholiji ni vedel niti imena, niti vzroka. Če bi smel bi najrajše poslal otroke domov, ali to seveda ne gre.

V takem stanju ni znal vzdržati v šoli mir. Nestrpen je bil, razdražljiv, pa je opsoval kakšnega otroka z oslom in teletom — ali ga je malo stresel za uho ali za lase.

Ko ga je minilo ta neprijetna razdraženost, mu je bilo žal in odločil je: nikdar več, ali kmalu je zopet padel v isto napako.

Sam je bil na šoli s poldnevnim podukom, pa je moral zato še par ur dlje podučevati -- po zimi še dneva ni bilo zadosti. Ali zato bi se bilo vseeno še našlo časa, da bi se odpočil; ali nekaj čudnega mu ni pustilo, da bi se oddahnil, nekaj ga je vedno sililo, da premišljuje — premišljuje brez prestanka, dokler ga končno ni začela boleti glava. Živci trepalnic so začeli podrhtevati, žile na sencima so poigravale in on se je popolnoma utrujen vrgel na posteljo. Njegov sluga Daša, ga je prosil, naj vstane, naj se sleče, da mu bo pripravil posteljo za ugoden počitek — on je to slišal ali dolgo, dolgo se ni premaknil, ni pregovoril besede, čeravno je sam želel spanja.

On je neizmerno ljubil noči, ker so mu nosile sanje, a sanjam je podmetal drugačen pomen, kakor ga je nekdam učil njegov učitelj pedagogije na učiteljskihi. Kolikor se je spominjal, so imele njegove sanje že v otročji dobi nek pomen ali on se je vendar dolgo časa držal teorije, ktere se je učil na preparandiji.

Ali pred štirimi leti se je dogodil prelom in on se je razločil z naukom Herbertovcev. Neki večer je legel, kakor navadno in zaspal. Ako je v resnici spal, tega ne bi mogel reči nikdar; bil je buden, tako se mu je zdelo. Noč je temna; opazil je očeta, kako se vrača domov z lučjo v rokah. Pride k potoku, ki je od jesenskega dežja zelo narasel. Gre preko brvi in skoro je že na drugi strani, — ali zdaj mu noga spodrsne in on je izginil v motni, blatni vodi . . . Njega je zazebló v srcu in prebudi se. Prime se za čelo, ono je pokrito z mrzlim znojem. Hvala Bogu, samo sanje . . .

Drugi dan, ravno ko so šli otroci iz šole, ugleda kmeta, oblečenega kakor so se nosili v njegovem rojstnem kraju, kako gre k šoli. Zdrznil se je. Mož pride bliže in on se mu zagleda v obraz.

„Vem, vem, — reče zamolklo, — a kje so ga potegnili iz vode?“

— Malo izpod brvi, stara vrba ga je zadržala.

Od tega časa se je Jurij Martič popolnoma izročil noči, ki mu je nosila v svojem krilu neko skrivnostno življenje. Njegove sanje so bile tako žive, verne, da včasih ni vedel razlikovati, kaj je sen in kaj resnica. Neke sanje, precej nenavadne, so se mu vračale večkrat.

On se je shajal s pokojniki.

To so bili njegovi tovariši: eden, ki je ž njim tri leta redno samo po enkrat na dan jedel in sicer v ljudski kuhinji in umrl

še v tretjem tečaju (niso vedeli od česa), drugemu so izgnjila pljuča, a tretji — no ta bi mogoče še zdaj živel, da se ni ubil. S to trojico — zdaj niso bili več tako suhi — se je večkrat shajal. Spočetka je vedel, da sanja pa jim je rekel: „Prijatelji moji, to so sanje, ni mogoče, vi ste mrtvi.“ — Ali oni so mu začeli zatrjevati, da to niso sanje, da je to življenje, pravo življenje. — Kaj ti v glavo ne pride, — so rekli, — mi smo vendar tu, ná roko! — In zdelo se mu je, da je to prava resnica in ko je nekoč izza takih sanj vstal, bil je tako zmešan, da ni vedel do kod sežejo sanje in do kod življenje. Bilo mu je, kakor bi bil nekje sanjal, da so mu prijatelji umrli in da je v sanjah čital to vest v nekem učiteljskem listu. Vendar gre, da bi našel ono številko učiteljskega lista, ali ni jo našel. Tedaj začne zvati v pomoč razne spomine, ali to ga je še bolj zmotilo in zato sedne pa napiše pismo Ivanovemu očetu na Reki, v katerem ga prosi, naj mu reče, kaj je z Ivanom, ali še živi ali je mrtev. In že je hotel, da bi pismo odposlal, ko se mu je začelo zopet bistriti v mislih in so se mu pojmi zopet razredili.

Da mrtvi so, mrtvi!

II.

Bilo je neke sobote, meseca decembra in pozno popoldne. Že pred štirinajstimi dnevi je padel sneg in dobro je obležal, zima je hudo pritisnila. Nebo je bilo čudovito jasno in solnce še na obzorju, pa so se njegovi zlati žarki bleščali po snežni belini.

Jurij Martič je bil v svoji sobi in je nekaj popeval. Že tri dni je, kar ga ne zapušča dobra volja. V četrtek je bil povabljen na kosilo k sosednjemu grajščaku; društvo ga je razvedrilo in on ga je kasnejše sam kratkočasil. Ali spočetka je bil mračen. Vsi so bili dobro rejeni, samo on suh, žolt. Dozdaj ni nikdar mislil na to, no tukaj mu je prvič izbila na površje njegova lastna oseba. In oči so mu neprestano pogledovale na tanke noge in suhe roke, na katerih se je opazevala vsaka žilica in skrivaj je potem motril svoje sosede; in kakšne polne roke in močna bedra so imeli oni.

Namrgodil se je.

No ko je slišal, da se gospoda z velikim zanimanjem pogovarjajo o jedilih, ko je slišal izraze: pikantno, sočno božanstveni duh, začela ga je zapuščati slaba volja. Ono „pikantno, sočno, duh“ — to je ono, to . . . , a on na to prej še mislil ni; nu, pa njegov Daša tako ali tako tega ne zna.

Društvo, pa ono, „pikantno, sočno, duh“, ga je hitro udobrovoljilo in nasmeh se mu je porodil na obrazu.

Njemu nasproti je sedela mlada učiteljica iz sosednje vasi. Večkrat sta se pogledala in on je začutil, kako ga nekaj oživljuje. Po obedu sta se dolgo, dolgo pogovarjala. Ona je rekla, da bo prišla prihodnjo nedeljo s prijateljico v njegovo vas k maši.

To mu je bilo drago in to je bil menda tudi vzrok, da ga od četrtega dalje ni zapustila dobra volja.

Torej pride! Nekaj ga je ililo, da bi se jutri v cerkvi izkazal. Poišče note, pa sede k staremu klavirju. Še je videl svoje tenke noge, suhe roke ali že pri prvih akordih je začel pozabljavati na se in na jutrajšni dan in ko je začel igrati Volkmarovo D-ur fantazijo, se izgubi popolnoma; veličastni konec, čeprav ga ni igral prvič, ge je zmotil do kraja. Še dvakrat, trikrat ponovi isto mesto a potem se zagleda nekam daleč, daleč.

Izpred njega izginejo šiljasta kolena in suhe roke, soba in oni bregovi zunaj; on je bil v vseмирski praznoti, v kateri je še dolgo, dolgo odzvanjal zadnji akord, oddaljujoč se vedno dalje in dalje, dokler se ni izgubil nekje daleč, daleč.

V njegovi duši je nastala molčeča, brezutešna praznота. Torej za vedno je izginil, ni mogoče; on je slišal, čutil, kako se je oddaljeval nekam daleč, daleč, on mora biti še tam nekje.

Zdrzil se je.

Zopet opazi svoje suhe roke, tanke noge in skozi okno zagleda zahajajoče solnce. Že se je dotikalo snežnega vrhunca Kune gore.

Vstane in se zopet zagleda.

Ah, to je samo blodnja. Solnce je že osem minut in pol za obzorjem; toliko je treba, da pride njegova svetloba do nas. Iz severne polarne zvezde treba svetloba do nas trideset let. Trideset, trideset, ah, glej trideset let treba tudi svetloba naše zemlje, da doseže polarno zvezdo. Glej, glej po tem bi se čez trideset let na polarni zvezdi videl današnji dan. Torej ni današnji dan nikamor izginil, propadel, ah, za trideset let se bo videl na severni polarni zvezdi, čez pet tisoč let na rimski cesti; dalje, vse dalje v vsemir, vse dalje brez kraja in konca bo padala svetloslika zemeljskega današnjega dneva.

Oh, Bog, Bog, ničesar se ne izgubi, ne propade, vse, vse je večno. Ah, zakaj me le tako zelo glava boli . . . Ko umrjem, bo morda moja duša, kakor misel letela od zvezde do zvezde! Oh, krasote, potem morda bo spoznala preteklost vseh vekov; vse, vse to je zaznamenovano v vsemiru, ničesar ni izginilo; slika vsakega trenutka bistvovanja je odtisnjena v vsemiru . . .

— Tukaj, gospod, je svetiljka! — javi se Daša.

— Dobro, dobro!

— A kaj bodete večerjali?

— Ničesar, ničesar, pusti me!

III.

Jurij Martič zopet sede na stol pred stari glasovir. Z lakti se je naslonil na kolena a glavo je spustil in podbočil z dlanmi. Oči so mu zaprte, dihanje je kratko. — En krasen dan, tudi ta je nekje v vsemiru.

Na zemlji leži zlat sijaj solnca. Zelen bukov gozdiček tam na oni strani je tako krasen a ljubeznjiva dolinica, skozi katero teče potoček je tako mila, mila. On se je vrnil iz šole, sam je v sobi, vsi so nekje na polju in delajo. V sobo pada skozi majhna okna sjajna solnčna svetloba. V senci v kotu visi razpelo. Neizrečno prijetno mu je v srcu. Solnčen sjaj in zelen gozdiček, ljubeznjiva dolinica, vse, vse je bilo neospisljivo čarobno; on ni vedel zakaj ali to je bilo čustvovanje nedolžnosti.

In mnogo takih dni je bilo, dokler ga ni nekega jesenskega dne odpeljal oče v Zagreb, da bi postal gospod; danes ali jutri se mu bo dobro godilo.

Tudi v Zagrebu je sijalo solnce ali brez čara; drugače sije ono na rodni grudi.

Počasi se tekli dnevi, prešla leta. In nekega spomladanskega dne je sedel on v tesni sobici gori pod krovom v — ski ulici. Lakte je naslonil na mizo in z rokami podprl čelo, kakor brez misli je bil in brez čustva.

Počasi so se odprla vrata in na njih se je pokazala gospodarjeva hčerka. Ona zadržti in se hoče vrniti ali ni mogla. Neodločno in tvegajoč vstopi.

Ni vzdignil glave ali vse je slišal in čutil. Slišal je njene počasne korake, šum njenih kril in njeno dihanje. Ona je trepetala, pripognila se je in pokleknila.

— Oprostite, jaz sem tukaj, ne morem dlje . . .

A njega so nato polile solze, na glas je zajokal, pokleknil k njej, gladil ji roke, čelo, lase; ona mu je otirala solze, ki so tudi nji sami kapale po licu. In zagrebško solnce je dolgo čarobno in nilo sijalo.

Ali nekega dne je zopet razmišljal v svoji sobici. In zopet je prišla ona in zopet je pokleknila pred njega.

— Ah, zakaj bežiš od mene, zakaj se me ogibaš?

On je molčal.

On je vstal.

— Nikar, nikar! — je zavpila obupno. — Ti si mi vzela vse, vse, vse . . .

In zopet ni imel besede, da jo utolaži.

— Ah, pojmm. Jaz sem tebi odurna, nepoštena, pokvarjena. Ah, vem, no boš videl. Ti boš videl . . .

Ona hitro odide. On je šel za njo, hotel jo je poklicati nazaj ali ona je že izginila.

On vzame klobuk, odide in se vrne še le zvečer.

Vrata njene sobe so bila odprta, ljudje so hodili notri in ven. Gotovo se je zgodilo nesreča.

Oni vstopi brez misli.

Pred njim je ležala ona mrtva, poškrapljena s krvjo . . .

On se strese, prebudi in vstane od starega klavirja.

— Oh, Bog, Bog, tudi ta dan je v vsemiru in ž njim se bom videl gori! —

Njena obleka je bila na prsih odprta (na strel so pribežali in poiskali rano), gole grudi se vidijo, a v vdolbini izmed obeh cic je črna rana. Vse je poškopljeno s krvjo. Njene črne oči so odprte in gledajo ga stekleno . . .

Na stolpu vaške cerkve je udarjalo polnoč; on tega ni slišal. Oblival ga je znoj.

Oh, Bog, Bog, tudi to je shranjeno v svemiru. Kaj bom moral tudi to gledati še enkrat?!

Da, gledati v večnosti! Grešniki, grešniki ne bodo tam videli ničesar; oni bodo gledali samo svoj zločin, svojo žrtvo na vse večne čase . . .

Začela ga je tresti zima. Oblečen se vrže brezavestno na posteljo.

Oo je zopet ugledal odprte črne oči, mrtvaško blede polt, poškopljeno s krvjo . . . On je gledal in gledal a ta slika se ni več premikala izpred njega. In kakor da je izginil iz zemeljske površive — nikjer nikogar, nikjer ničesar . . . samo ona leži pred njim mrtva, poškopljena s krvjo. On buli v njene mrtve steklene oči in tako tone v vsemirje . . .

IV.

Drugi dan pride zares mlada učiteljica iz sosednje vasi.

Ona je že mnogo slišala o temu učitelju, ki živi sam s svojim slugom a ni nikdar vesel in ničesar ali malo govori.

Ko ga je v četrtek prvič videla, prevzelo jo je neko nenavadno čustvo. Bilo ji je nekako ugodno, ko je pomislila, kako bi ga ona tolažila in z milim pogovorom razvedrila. In kako je bila srečna, ko je opazila, da se je že prvi dan poleg nje toliko razvedril.

Danes jo je nekaj posebnega gnalo v Druškovec in kakor bi slutila: nekaj se bo zgodilo.

Takoj je odšla v cerkev.

Orglje so zapele, ali že pri prvih akordih jo je prevzela žalost in neki strah. Glazba je bila čudna, nenavadna a ko je on gori na orgljah zapel je nastal v cerkvi nemir in šum. Ona se prestraši in od sočutja jo oblijejo solze.

Bil je advent a učitelj je pel velikonočno pesem: „Aleluja.“ Jurij Martič je zblaznel.

GRIŠA:

MOJ OČENAŠ . . .

Za koga rojeno je moje gorjé,
za moj ponos ali za vaše solze —
bilke, ki v vetru trepečete?

O zvezde nebeške, ki v dalji leskečete,
povejte to vsem ljudem na rovaš:
moje gorje je — moj očenaš! . . .

VASOVANOV:

PENZIJONIST.

Prijetno in gorko mi postane v duši, ko se domislim v vsakdanjostni tujini domačega kraja in svojih ljudi. Prijazen spomin mi je prišel sem po „Rakah“ — naši ljudje pravijo namreč tako ozki, tihi potoci, ki se vije in izgublja po gozdu okoli griča. Visoke bukve jo spremljajo ob obeh straneh in zato je v vedni senci. Zdi se mi, kakor pot skritega življenja, v tihi senci; le včasih ga pogleda žarek iz vesoljnega življenja — a sicer je na tej poti tih mir in senčen mrak. Zato jo naši ljudje zelo ljubijo, posebno še penzionisti. Tudi klopi so vso pot in tisto poletno jutro sem sedel „pri studenčku.“

K meni se je vsedal na klopco starec — penzionist in tisti hip mu je zdrsnila palica ob skali. Rad bi se bil sklonil k tlom ali prehitel sem ga:

„Pustite Šmon, saj ne morete . . .“

Brž sem spazil: čudno postrani in samo z enim očesom me je pogledal starec Šmon Podgorc.

„Kako bi je ne pobral, ker sem star, misliš?,“

Pokimal sem mu in starec se mi je primaknil bliže; palica se je osuknila in mimo njegovih kolen je padla na tla. Pripravljen je bil že na to Šmon, ker pripognil se je v tistem hipa:

„No fant, vidiš, ne bilo bi je treba pobirati tebi, tudi sam jo, če sem tudi že daleč iz sedemdesetih.“

„Čudno trden ste še.“

„Hanbrej no, Bog vari, če bi ne bil, kedaj so me že potolkli Italijani in nikdar bi se ne bil povrnil sem domu delat v jamo.“

Toliko je prenehal starec — par misli se mi je zajasnilo v glavi: penzionist Šmon silno rad govori, samo poslušati se ga mora verno.

Na levo dlan sem naslonil lice, da sem ga lože gledal v oči.

„Pa kaj to: vojska — taka vojska. Takrat je človek nor in ves divjaški: strelja, kolje, udrihlje z vso močjo.“

Ni veliko več govoril o vojni, kar mahoma so se mu zastudile take besede, z roko je zamahnil po zraku in umolknil.

Mimo je prišel ravno tisto minuto tudi penzionist — paznik.

„Dobro jutro, Šmon! Se hladiš?“

„Malo se in se mi je tudi treba.“

„No, no saj res, mimogrede sem te mislil vprašati: kako je pa Petru?“

Penzionistu — pazniku se je videło: samo Šmonovih besedi: „ej kaj bi govoril, nič ne bo, nič žnjim“ je čakal, ker je brz zamahnil palico naprej in že dalje grede, mu je dejal:

„Šmon, hudo je, ali le potolaži se.“ Zazdelo se mi je, da sem malo razumel zdaj, zakaj ni maral govoriti o vojnah prej-le.

„Šmon, bolnika imate doma?“

Nisem poznal njegovih domačih razmer, ker je iz družega predmestja, zato tudi nisem vedel, da je njegov sin Peter na smrtni postelji.

„Nič dosti ne upam ž njim, za njima bošel še ta in potem bo konec. Mogoče še danes, nič čudnega: saj ne je in ne govori več. Samo gleda še, le v očeh se mu še ziblje življenje . . . in malo pomalo ugasuje.“

„To mora biti hudo.“

„Fant, ne govori, ker ne razumeš. Hudo — kako misliš — umreti?!“

Svitlo me je pogledal starec, kakor bi mi bil mislil še iz duše vzeti odgovor.

„Ni tako, kakor se ti zdi, umreti o pravem času ni prav nič težko, ne hudo. Če bi jaz umrl, zaspal bi v zadovoljnosti, saj vendar sodim, da sem izpolnil dolžnosti svojega življenja. Ali kakor pa moj Peter umira, to je drugače.“

Vstran se je obrnil tisti čas in z roko potegnil čez čelo, prek oči in po licih. Ni maral — ali videl sem vseeno solzo v njegovih očeh in njegov pogled je bil meglen in rosan.

„Se mi zdi: mlad bi ne mogel, kaj mogel, ne hotel bi umreti,“ sem mu omenil, ko se je ozrl spet vame.

„Blagor če bil bila resnica, ali gorje, ker ni . . . Kaj ti povem: tri sinove sem imel — nemara si jih poznal. In danes? Martine, najstarejši je bil — je že tam.“

Zmir tišji se mi je zdel starčev glas in med pripovedovanjem si je zapored obrisal solzo.

„In za njim je šel Pavliček prav tisto pot. Bog jima daj mir in pokoj!“

In je spet pomencal s prstoma prek oči.

Potem je nadaljeval zgodbo svojega življenja in sinov svojih. Videl sem: nič nerad je ni pravil, in tudi skrivnosti ni obdržal zase.

Penzionist Šmon Podgorc je bil rudar. In komu ni v mislih beda in siromaštvo tega stanu. Poglejte ljudi, v duše jim poglej, mrzle se ti čutijo in trde, kakor da so okremenele ob robah pod zemljo. Toda ni drugega: le močno so se privadili tesnih podzemeljskih rovov in nezadovoljnost — se mi zdi — jim berem

z bledih obrazov, ker težko žive in v trpljenju — a morajo pa; doma imajo ženo, otroke.

In med temi je bil Šmon. Delal je in trpel dolga leta, vzredil svoje tri sinove, preskrbel jim življenje in sebi zaslužil pokoj.

„Kaj bi tožil: nič ne pomaga. Tudi Petra kličeta za seboj. Naj bo. Bog je oče.“

„Je že dolgo bolan?“

„Dolgo in ne.. Že več časa sem je pokašljeval in svetega Roka dan so ga pripeljali od dela domu. Rudo je vozil tiste dni in se je ugonobil. In vse te mesece leži od jutra in spet do jutra in vsak dan je slabše. Nobenega upanja nimam in neumen bi bil, slepega bi se delal, če bi kaj takega hotel misliti in videti ob njem.“

Dobro sem opazil: starec se je s silo delal močnega. Ni si hranil v duši iz očetovske ljubezni upov, ki bi bili brezupešni, lažnivi, ki človeka le mamijo v njegovi veliki slabosti in nemoči, ker si niti samemu sebi ne sme povedati težke in žalostne resnice.

„Umril bo . . . pa bo in mogoče še danes, lahko je tudi že. Če je, roko sem mu dal in več ne morem. Doma pa tudi težko gledam reveža. Eh, nisem učen in vendar, kadar sem sam, mi rado pride premišljevanje: strašno težka mora biti taka smrt v mladosti. Tako si mislim in če imam prav, ne vem: natura je ne pripusti, bi jaz rekel, če navsezadnje le smrt zmaguje, mora biti silno hudo. Saj človek vendar ni rojen, da bi živel komaj trideset let. Dvaintrideset jih ima moj Peter in krepak je bil, dosti je če povem, da je bil vojak in še daleč se je bil dokopal pod cesarskim orlom.“

Kar je proti koncu govoril, mu je dajalo v obrazu in očeh izraz jasnosti. Ne rečem preveč: penzijonist Šmon je bil ponosen na svojega Petra.

„Tista leta sem mu še enkrat pisal v Trst — tam jih je služil —: ljubi moj Peter, očetovsko besedo ti rečem: nikar ne hodi nazaj, saj veš, kako je pri nas: težko del in nič zaslužka in zato življenje v trpljenju. Zunaj v svetu pa dobiš lahko lepši in večji kos kruha, toliko moža te je že. Če ti je mari, poslušaj me. . .“

Na palico se je oprl starec in umolknil. Na jezik mu ni mogla iz srca beseda, ki bi ž njo povedal, da ga sin ni ubogal in je prišel od vojakov nazaj domu delat v jamo.

Pa vse bi še bilo: naj bo trpljenje, pri Adamu se je začelo in tudi pri nas se še ne bo nehalo. Naj bodo skrbi, že Eva jih je imela z otroci — ali današnja mladina se je zvrгла in moj Peter se ni varoval. Bog ve; dostikrat sem mu pravil, prosil sem ga in tudi tebi povem danes. Mojemu ni pomaga lo; nič se ne ve, pa pride tebi kedaj še k dobremu. To je pri naših mladih: ničesar ne delajo z ljubeznijo in zadovoljni niso, a pomagati si ne morejo in mora biti tako. Le preradi se vdajo pijači — in potem je križ.“

Malo je pomolčal, da se je odkašljajal . . . pljunil in si obri-
sal slino z usten.

„Moj Peter, dvaintrideset let! Oh jaz vem, koliko je še življenja od teh let do mojih. Česa bi še vsega doživel! Meni se zdi, da sem že dosti in ne bilo bi čudno, če bi takrat, ko bo zvonilo mojemu Petru, dejali tam okoli cerkve svete Barbare: „stari Šmon Podgorc, penzionist, je umrl . . .“

Resnično v neprijetna, skoro otožna čustva se mi je zčila in vtopila starčeva beseda. Čudovito lepo in z velikimi srečami in uzori v dušah živimo z mladostjo. A starec si ji upa govoriti o smrti in celo napoveduje jo. Njegov Peter bo umrl v mladosti, kakor njegova brata.

Takrat sem se ozrl v starca, v njegove oči, duševni izraz sem mu posnel z obraza izmed nabranih gub, in če bi jih štel, ne preštel bi njegovih skrbi, ki so mu jih prepregle čez čelo pod očmi, prek lic, vdrtih in stisnjenih pod očnim kostem.

Občudovati sem moral njegovo silo in moč, ki mi je v sliki oživela v duši: vsi trije, ki jim je pripravil prostora v življenju in jih vzredil z očetovsko ljubeznijo, vsi gredo pred njim — saj je že gotovo: tudi Peter umira.

Starec je vsuknil palico pod roko. „Kdo ve, če že ni umrl. In kdaj bom jaz potem. Še dolgo ne“ . . . sredi misli je vstal in ni rekel več, kar je hotel še povedati.

Mimo so se vračali njegovi tovariši. „No Šmon, še ne misliš domu?“

„Saj ravno pravim, bo treba pogledat v hišo k Petru.“

Penzionist Podgorc se je oprl ob palico, vstal in se je obrnil s celim životom proti meni.

„Z Bogom, srečno, mladi! Samo zaradi tvoje mladosti sem ti pravil o svojem Petru, drugače bi te ne silil, da bi me poslušal. Le k dobremu vzemi: stari Šmon Podgorc ni zloben človek. Pa mojega Petra se včasih domisli!“

„Z Bogom!“

„Srečno, fant!“

Za drugimi penzionisti je šel na pot in tovariši so se razmaknili in dali Šmonu prostora v sredi.

Dokler se ni skrila s tovariši za ovinkom, sem gledal za njim. Potem sem se pa naslonil ob deblo in oči so se mi ozrle kvišku: kakšno drevo, tam gori v kroni se dotika skoro neba — in še sili kvišku, še, še.

Mislil sem na penzionista Šmona. Vse mu bo umrlo z njegovim Petrom, kar je izviralo iz njega; sam pa bo še živel. Ob lepih dneh bo prihajal sem po „Rakah“ in te besede, ki jih je to jutro meni, bo pripovedoval mladosti. Zdaj v zimskem času pa prezeba ob slabozakurjeni peči in misli in sanja o svojih: o Martinetu, o Pavličku in o Petru.

AUG. STRNIŠA:

MARICI.

Marica, učiteljica,
nekdanja moja ljubica, zdrava!
Čez, dolgo časa spet gledam tvoja očesa,
v katerih zrlo svitla nebesa
je moje srce . . .

Draga si mi bila kot Alojziju lilija,
za tabo rad šel na dno bi pekla,
tvoj obraz je bil tedaj moja duša sanjava,
in le ti si kriva, da moja ljubezen ni prava . . .

Saj ko si mi bila ljubica
je bilo moje življenje solnčni dan . . .

V srcu so rastle ideje čiste kot bele girlande . . .
A zdaj tavam v temini pijan,
črn — kot pravijo, da je hudiček,
a moj ideal — dolenski je cviček.

KOMPOLJSKI:

ZRAKOPLAV.

Mirno in tiho teče življenje v našem gorskem koticu. Ljudje kopljejo vinograde, obdelujejo polje in redijo živino. Prav nič se ne brigajo za druge stvari, ki včasih razburjajo svet tam zunaj. Nekoliko jim ne preostaja časa za to, ker se morajo od leta do leta pehati in truditi, da zamorejo preživiti na slabi zemlji sebe in svojo družino. Večinoma pa ne čutijo potrebe, da bi pogledali čez domači plot, kaj se godi tam zunaj. In zato jim teče življenje tako mirno, tiho in varno, kakor bi se vozili po lepi beli cesti z prav starimi volji, ki ne stopijo za korak

hitreje in ne zavijejo z varne poti po nobeni ceni. Pri taki vožnji se ni potreba bati nobenega sunka, nobenega vznemirjenja: bolj si varen nego doma v postelji.

Le komaj vsako četrstoletje se morda prigodi kaj posebnega, da jih hipoma in popolnoma nepričakovano vzdrami iz dolgoletne otrplosti. Takrat pa odpro oči in gledajo to božje čudo strmeč. Njihove misli zadobe naenkrat za nekaj časa drugo smer. Razvozljajo se jeziki in potem si vsakdo po svoje razlaga in tolmači prikazen, čudo, ki jih je vzdramilo iz dolgoletnega spanja. In po cele tedne in mesece se govori samo o tem. — Voz je zavil z zložne gladke ceste v stran. — Ščasoma pa se tudi to pozabi in živi se zopet po starem. — Zopet se vozimo po beli ravni cesti s previdnimi — volički . . .

Tako čudo se je pri nas dogodilo pred par leti.

Takrat je imel ravno Jakin delavce na onem velikem travniku v Doléh, kjer se nakosi deset voz sena.

Bil je nenavadno vroč dan. Od ranega jutra ni bilo niti najmanjšega oblaka na nebu. Zrak je bil tako miren, da se ni zgenil niti list na drevesu. Zemlja je kar žehlala soparice. In vendar je še vedno lilo solnce pekoče žarke na izsušeno zemljo in na od znoja premočene ljudi, ki so grabili, sušili in vozili dišeče seno.

Ljudem je polagoma minevala dobra volja, ki jih vedno spremlja zlasti pri senokoši. Vsak je sam zase vzdihoval in si brisal pot raz segreti obraz in se željno oziral, kdaj se prikaže na azurnem nebu kak oblček in jih vsaj za hipec zakrije pred žgočim solncem. Toda vsi željni pogledi so bili zaman.

Izmed vseh pa je danes najbolj videlo solnce Jakinovega hlapca Martina. Pot mu je kar curljal po obrazu in po vsem životu. Nič mu ni pomagalo brisanje. Le kadar mu je znoj zalil oči, je še potegnil z mokim modrim predpasnikom preko čela in pogledal, ali se že nagila solnca proti zatonu. A ni se hotelo premakniti nikamor; stalo je kakor pribito vedno na enem mestu. vsej tako se je zdelo ubogemu Martinu.

Okoli tretje ure si je Martin zopet brisal obraz in se oziral, odkod pride kak oblček in ga objane s svojo hladilno senco. A kako se prestraši, ko zagleda nesto oblaka visoko v zraku velikansko temno kroglo, ki se je mirno zibala semintja.

„Ljudje božji, prikazen, prikazen!“ je zadonel njegov hreščeči glas po obširnem travniku in odmeval v bližnji gošči.

Vsi so obstali in začudeno pogledali prestrašenega Martina, ki je z vilami kazal proti prikazni. Sami so jo zagledali, in strah jim je kar sapo zaprl. Ženskam so popadale grablje iz rok, možki pa so krčevito stisnili vile v rokah, kakor da bi se hoteli braniti. Nihče pa si ni upal prvi izpregovoriti in motiti presenečenih ljudi, ki so strmeli v nenavadno prikazen.

Zrakoplav pa je mirno plaval proti jugu in se je za kakih dvajset minut skrtil prestrašenim opazovalcem v Doléh, ki so se oddahnili, ker so srečno prestali tako nevarnost.

„Kaj je to, kaj to pomeni?“ so izpraševali drug drugega.

„Kaj pomeni?“ se oglasi postarna grablječica, ki je znana kot zelo pobožna ženska. „Sodni dan bo, sodni dan. Delajmo pokoro in molimo!“

Prekričala se je, a drugi niso bili sedaj razpoloženi za molitev. Za sodnji dan se jim je zdelo še prehitro. Prej so hoteli zvedeti, kaj je bila ta prikazen.

„Zvezda repatica ni bila, četudi je nekaj viselo od tiste velike krogle“, se oglasi nekdo izmed možkih.

„I, seveda ne. Zvezda je vendar svetla.“

„To je bilo pa črno, ali vsaj marogasto.“

„Kaj bi bilo, stric Repič? Vi ste stari in ste morda še kaj takega videli.“

„Videl sem že sam razne prikazni, zvezde z dolgim repom in različnih podob, a kaj podobnega še nisem videl. Samo to vem, da ne pomeni kaj dobrega. Kadar se kaj takega pokaže na nebu, je vselej slabo. Ali bo vojska, ali bo lakota, ali pa še kaj hujšega.“

„Sodni dan bo, sodni dan, saj sem rekla, da molimo. Saj vsako leto slišimo evangelij. Ali se ne bere notri, da se bodo prej prikazala znamenja na nebu? Svet preveč pregrešno živi; tako ne more iti naprej. Zato delajmo pokoro dokler je še čas. Sam Bog nas spominja.“

„E, sodnega dne pa še ne bo!“ pravi mlad krepek mož. „Saj mora priti še preje Antikrist na svet. Tudi o njem stoji v prerokovanju.“

„Saj res, Antikrist,“ je šlo od ust do ust med prebledelo množico.

„Slabo bo, slabo nam vsem,“ pristavi stari Repič. Pred petdesetimi leti so se prikazovale zvezde na nebu — repatice seveda — in imeli smo strašne vojske.“

„Zdaj bo pa še hujše, ker je bila prikazen črna, marogasta.“

„Antikrist, sam Antikrist se je peljal.“

„Najbrže. Pisano je, da bode delal tudi čudeže.“

„Seveda bo delal čudeže s pomočjo pekla.“

„Potem se bo pa nam slabo godilo.“

„Ali pa dobro, kakor se vzame. Saj bode sibal denar med ljudi,“ pristavi reven viničar.

„Denar bo že razsipaval, da bo lažje ljudi zapeljeval.“

„Zato ga pa ne bomo smeli pobirati.“

„Ej, težko bo nam, težko.“

„Še hujše nego nam je sedaj.“

„Dosti hujše nam ne more biti,“ se zopet oglasi ubog viničar.

„Boš že videl; še ovsenjaka ne bo.“

Vseh se je polastila neka moreča skrb. Vedno so pričakovali boljših časov, ko se bode lahko in udobno živelo z malim trdom. Marsikoga je vzdrževala še samo misel na boljšo bodočnost, da mu ni klonila glava, da mu niso omahnile vdelane roke, da se mu ni naselila v duši ona ravnodušnost do vsega, ki je za vsakega naravnost poguba. In zdaj so naenkrat zginile vse prijetne misli, vsi lepi upi na boljšo bodočnost so odpluli, kakor je odplula izpred njihovih oči tista velikanska črnomarogasta kroglja.

Obmolknili so. Nobenemu več se ni ljubilo prijeti za delo. Vsakega so morale težke misli na bližnjo bodočnost, ki bode še hujša, še trša kakor je sedanjost. Čemu bi se še trudili, čemu bi delali, če je že itak pred durmi Antikrist in konec sveta? Vsi so tako mislili in samo izgovoriti je bilo treba to misel, pa bi takoj vsi pustili grablje in vile ter bi odšli potrti domov, da bi delali pokoro in se pripravili za nenavadne dogodke, ki jih čakajo.

V tistem resnem trenutku pa je prišla nekomu izmed njih rešilna misel.

„Veste, kaj jaz vam pravim. To znamenje res nekaj pomeni, kakor vsa znamenja na nebu. Gotovo pa še ne naznanja ne Antikrista, pa tudi ne konca sveta. Saj še ni bilo kralja Matjaža, drugič na svet.“

„Kralj Matjaž, kralj Matjaž!“ in vsem je bilo vsej nekoliko lažje.

„Saj res, kralj Matjaž mora še prej priti, da napravi red na svetu.“

„Nastale bodo vojske.“

„Seveda, saj se bo vojskoval z vsemi cesarji na svetu.“

„Pa vse bode premagal.“

„In potem bode zopet dobro na zemlji.“

„Kakor je bilo takrat, ko je še vladal ta dobri gospod.“

„Najbrže si zdaj ogleduje svet, da bode vedel kam postaviti svoje vojske.“

„Tako bode, tako,“ se oglašajo od vseh strani. „Še dobro se bode nam godilo, vse bolje nego sedaj.“

„Malo bomo delali.“

„Pa dobro živeli.“

„Hvala Bogu, da smo še dočakali ta čas.“

Vrnile so se zopet lepe misli na lepo bodočnost. Prijeli so zopet za delo, ki jim je šlo hitro izpod rok. Pozabili so na pekoče solnčne žarke in mislili samo na kralja Matjaža, ki sedaj meri svet in gleda kod bode razpostavil svoje mnogoštevilne vojske. Povedali so si še enkrat vse pravljice o dobrem kralju Matjažu. — Končno se jim bodo vendar še izpolnili tisti upi na boljše čase. Njihove nade jih niso varale.

Tak utis je napravil prvi zrakoplav na kosce in grablječiče na Jakinovem travniku.

Prve dni se po celi fari ni govorilo drugega kakor o tisti prikazni, ki je bila ljudi docela razburila. Vsi so pričakovali z veliko napetostjo važnih dogodkov; eni Antikrista, drugi sodnega dne, tretji — in teh je bilo še največ — pa kralja Matjaža. Niti učitelju in duhovniku niso hoteli mnogo vrjeti, ki sta jim tolmačila to prikazen. — Pozabilo se je bilo nekoliko in polegla razburjenost še le za nekaj mesecev, ko so videli, da se ni zgodilo nikjer nič posebnega.

Le kadar se prikaže zopet kak zrakoplav kar se je nedavno zgodilo — se zopet domisljijo na tiste dneve, ki so bili polni strahu in pričakovanja. Sedaj se sami sebi smejejo, da so bili še pred par leti tako — otročji.

ROMAN ROMANOV:

PESEM.

Še tvoje rože sem ljubil jaz,
še tvoje krilo sem ljubil,
a tebe sem ljubil neskončno takó,
in tebe, in tebe sem zgubil.

Zdaj je prazna vsa moja pot,
oblaki nebo so zastrli. —
O misli, o čustva, o sanje ve,
zdaj bomo na tihem umrli.

STANKO CVETKOV:

SOVRAŠTVO.

V predmestni kavarni smo sedeli študentje in reševali dnevne probleme z vso duhovitostjo, ki se rodi pri črni kavi in slabih cigaretah. Vse smo rešili naglo in brez dolgotrajnih razmotrivanj, kajti popoldne je kratko in vprašanja so bila važna. Sicer je šla potitika svojo pot mimo nas, ali mi smo vendar rekli svojo v nji: ali je spodobna, ali ni; česa ima preveč in česa premalo. Govorili smo tudi ali je načelna, ali se drži programa; govorili smo sploh vse, kar smo vedeli in znali. Tedaj pa ko je marker prižgal luč nad našo mizo, opazil sem šelc prijatelja in sošolca Jerneja. Tako sem bil zavzet za pogovore, da nisem zapazil kdaj je prisedel in da ni cel čas rekel modre med naše besede.

„Bog te živi, Jernej!“

„Zdravo!“

„Redko zahajaš med nas, čeravno si vedno pri denarjih.“

„Ravno za to sem pri denarjih... Sicer pa bo odzdaj naprej drugače, dragi moji. Od danes sem član, stalen član vašega društva. Pijmo! Marker, piva na mizo!“

Debelo sem gledal Jerneja, kajti čudno, neizrečeno čudno se mi je zdelo njegovo obnašanje. On ni nikoli plačal za celo družčino in tudi nikoli pil za skupen račun; sedel je pri mizi in pil zase četrt vina in molčal skoraj dosledno. Bil je priznan dolgočasnež in resnično čudno se nam je zdelo, da se je zaljubila vanj hčerka njegove gospodinje, priznано razpøasajena Vida, ki je bila tudi priznано lepa deklica.

„Danes si pa res ves nov, Jernej; kaj se ti je dogodilo?“ obrnil sem se nanj, ko je marker že prinesel pivo in smo pili prvokrat.

„Razmere, razmere, prijatelji.“

Vedeli smo vsi, da nerad govori o samem sebi, zato ni nihče tiščal vanj, ampak smo spet pili in steklenice so bili prvokrat prazne. Jernej je naročil druge. Ko smo spet pili in postavili kozarce na kamnito mizo, je Jernej prižgal cigareto, potegnil parkrat, potem pa pričel govoriti.

„Moje obnašanje vam je novo, seveda, saj pa tudi do danes še ni šlo ničesar tako žalostnega skozi moje srce, kot je to, kar je šlo danes in kar me je izpreobrnilo iz grešnika po vašem v grešnika po mojem. Vi namreč smatrate za greh vedno čepenje doma, jaz za greh čepenje v gostilni in kavarni. Dijak se brigaj najprej za knjige, potem šele za zabavo; najprej za dušo, potem za telo. Dušne hrane pa je tako malo v gostilnah in kavarnah, še manj pa po tistih skritih ulicah, kjer se še podnevi ne posuši tlak in ki jih je v tem mestu tako mnogo in po katerih hodijo ljudje, ki pravi za nje naš prijatelj Griša:

„Semintja begajo sence
bledih, upalih ljudi —
senca približa se senci,
zgrne se, zgane, spoji...“

(Tukaj se je Griša zasmel, kajti dobro mu je delo, če je kdo citiral njegove verze). Prijatelji, jaz sem se izogibal tega do danes. Zdaj pa se izpremeni vse to in z vami pojdem, kamor boste hoteli... To pa se se zgodi zato, ker je prišlo sovrašтво v moje srce... Da vam razložim, kako se je dogodilo to... Znano vam je vsem, da sem se že lansko leto zaljubil v Vido in kar sem smatral za največo srečo, zaljubila se je tudi Vida váme. Kako me je ta ljubezen izpremenila vam tudi ni neznano. Popustil sem krokanje in se učil, kolikor se je dalo, zato, ker je tako želela Vida, moja vodnica v bodočnosti; vi veste namreč tudi, da sem jaz slab človek, da se ne znam brzdati in da mi je potrebno imeti človeka poleg sebe, si me brzda. Za tako opravilo pa ni

nobeden bolj zmožen, kot ženska, ako ljubi in je ljubljena. In Vida me je ljubila čez vse mere, to vem; da sem jaz ljubil njo, to veste tudi vi... Ali kdo ve tajne srca, bi ljubi in kdo razreši uganko, zakaj neha ljubiti? Dosti sem se namučil z razreševanjem tega vprašanja in neprimerno mnogo sem pokadil te dni, ko sem ga razreševal. Nikotin pospešuje domišljijo, čeravno je pljučam škodljiv in zato sem kadil. Na konec nisem prišel in danes sem sklenil, da ne razmišljam nič več o tem... Ali da vam povem, zakaj sem to razmišljal... Nekdo je raznesel med ženske, da sva si jaz in Vida tako, tako. Jaz z ženskami nisem nikoli govoril o tej reči, ker je Vida želela tako. No, govoril je nekdo drugi. In zgodilo se je, da je Vidi dobra prijateljica to omenila in potrdila to z dokazi, da sem jaz z njenim bratom govoril o tem. Kdo je ta prijateljica, ne vem, tudi brata ne poznam, kar je čisto naravno, jaz poznam namreč v tem tujem mestu samo svoje sošolce in profesorje in pa par lepih žensk... In ko je Vida izvedela to, je bilo konec njene ljubezni. Ali pomislite, prijatelji, zakaj?! Iz strahu pred mamó. Ti ljubeznivi strah pred mamó! Ti moja nesreča! Nič ni pomagalo, da sem ji obljuboval vso zadevo z mamó, ako bi slučajno izvedela, poravnati sam. Vse besede — bob v steno! Če sem bolj sladko in lepo govoril, bolj se je jokala in mi zagotavljala, da bo zvesta, ali da naj jo pustim zdaj pri miru in naj grem stanovat drugam. No tudi njene besede so bile pri meni — bob v steno. Obljubil sem ji sicer, da jo pustim pri miru, ali da stanovanja ne premenim, čeravno ona to želi, ona, ki sem jo ubogal v vsem... Se tisti večer sem si stavil vprašanje, ki sem ga navedel prej, in sem začel razmišljevati o njem. Teden dni sem premišljevati in nisem prišel na kraj in danes sem občutil prvokrat od spoznanja nje — sovražstvo v srcu, sovražstvo do nje, ki mi je bila vse na svetu, ki mi je bila začetek in konec, življenje in smrt... In zdaj, prijatelji, je tam, kjer je bila nekdanj ljubezen, sovražstvo, tako vroče sovražstvo kot je bila ljubezen, tako razsrjena Erimja kot je bil ljubezniv Amor... Fantje, pijmo!"

Tako se je izpremenil Jernej in je postal naš sodrug... Ali Jernej nas je celo prekosal. Mi smo bili veseljaki in smo radi pili, Jernej pa je postal mračnjak in pijance... Ponočeval je cele noči, učil se ni ničesar, celo svoj najljubši predmet matematiko je tako popustil, da je komaj izhajal. Prihajal je v šolo z rdečimi očmi in za poduk se je zmenil toliko kot šolske klopi. Odgovarjal je tiho in brez ognja in vsi profesorji so sodili, da je bolan, mi pa, ki smo vedeli kaj mu je, smo ga obžalovali... Ko smo se drugi učili za maturo, je on pohajkoval po mestu in posedal po kavarnah, zvečer pa je zahajal v ulice, kjer se tudi podne ne posuši tlak... Maturo je vendar napravil z odliko, ker je bil od prej tako podkovan, da se ni ustrašil nobenega v razredu. Ko je delal pri tabli matematiko, sem se čudil njegovim izurjenosti in sem samo želel, da bi jaz napol tako odgovoril,

kajti jaz in matematika sva bila dva... Po maturi smo spet sedeli v predmestni kavarni in tudi Jernej je bil s nami. Dobre volje in čisto izpremenjen. „Svobodnemu državljanu se poda veselje na obrazu, če je tudi v srcu vesel, komu to mar?“ je rekel in popeval predmestne kvante. „Pred nekaj tedni sem vam pripovedoval, zakaj sem zasovražil Vido, danes pa vam povem, kako sem gojil to sovraštvo do nedavnih dni...“

Bil je je nekoliko vinjen, zato je govoril glasno in v globokem basu; kar ga je odlikovalo izmed nas, je bil mir, ki ga je obdržal tudi v slučaju največje jeze in razburjenosti, danes pa je bil tako čudovito miren, da je bil skoro mrzel njegov glas in svojega govora ni spremljal z nobenimi gestami. Kavarna je bila polna dima in pijani glasovi so se slišali od vseh strani, mi smo sedeli v kotu in že je bilo mračno, tako da so nad drugimi mizami prižgali svetilke, mi pa je nismo hoteli.

„Ali je bilo to pred sedmimi ali osmimi tedni, da sem vam povedal, kako sem zasovražil Vido? Menda pred osmimi... Vidite, otedaj se z Vido nisva pogledala nikoli. Srečala sva se na hodniku, ali na stopnicah in nisva se pogledala nikoli in nikoli se nisva pozdravila. Srečala sva se na ulici in tedaj sem jo pozdravil, če sva šla ravno ramo ob rami drug mimo drugega, sicer pa sem se ognil daleč proč. Vselej pa sem ob takem srečanju začutil tako sovraštvo v srcu, da bi jo bil zagrabil čez pas, poljubil jo na ustnice, potem pa poteptal v zemljo... Ah, nisem mogel pozabiti njenih poljubov, nisem mogel udušiti spomina na tiste lepe večere, ko sva sedela v polumrak zavita na obali in gledala na morje... ah, pozabiti nisem mogel... Ali ravno zato, ker nisem mogel pozabiti in ker se ljubezen ni dala zatreti v srcu, zato sem jo sovražil, iz dna duše sem jo sovražil in sem snoval hudobne naklepe zoper njo. Sumničil sem jo bogve česa, kar ji ni nikoli prišlo niti v sanjah na misel; ali kaj so mi pomagale take sumnje, ki so bile prazno razmišljanje moje od alkohola omamljene in oslABLJENE domišljije... Vi veste vsi, da sem zastonj podučeval njena dva mlajša brata. Kaj še zastonj, celo stanovanje sem plačeval, samo zato, da sem bil lahko v njeni bližini. Rad sem imel tista dva paglavca, zato ker sta bila njena brata in potrudil sem se, da sta se naučila nekaj. Ali od tistega dne, ko sem pričel sovražiti njo, zasovražil sem tudi njena dva brata in res sta morala dostikrat po krivici prenašati mojo sitnost... Zanimaril jih vendar nisem, ker nisem hotel prenašati očitanja njih matere, da me zastonj redi in da jih nisem naučil ničesar. Sad mojega sovraštva do njih je bil strah pred menoj in moja jezo, kajti tudi pretepel sem jih, če nista naredila svojih nalog... Ali da ne bote mislili, da sem samo jaz njo sovražil, povem vam, da je sovražila tudi ona mene. In iz tega njenega sovraštva je vzrastla njena koketerija. Ker me je sovražila in vedela, da še nisem pozabil nanjo in me silno peče, če jo vidim občevati ljubeznivo, preveč ljubeznivo namreč,

z drugimi, je raztegnila svoje občevanje na dolgo in široko in je bila kot cukrer sladka z vsakim tujcem, ki je prišel stanovat v naš hotel. Zato ker je bila ona prijazna z vsemi, nisem jaz pogledal nikogar in govoril z nikomer, če se mi je ravno hotel marsikateri približati... Značilno za najino razmerje je bila tudi okolnost, da od tistega časa ni nikoli bilo pospravljeno v moji sobi, če nisem robantil in klical služkinje. Ker je Vida tisti del stanovanja sama pospravljala in čedila, kjer sem stanoval jaz, je vedno šla mimo moje sobe in jo pustila v neredu... Nekega večera ni bilo sveče v sobi, ko sem prišel domov. Jezil sem se, da je ni in ona je slišala to. Ko je prišel starejši njen brat, s katerim sva imela skupaj sobo, ga je vprašala tako glasno, da sem slišal: „Ali je to vajina sveča? — On: „Je!“ — „Tu jo imaš; jaz je nisem vzela, nisem bila danes v vajini sobi, ker sploh nimam opravka notri.“ — Prišel je v sobo. Ležal sem že, ali stegnil sem se, vzela svečo in jo razlomil na drobno... To je bilo odino dejanje, če je bilo dejanje, mojega sovraštva... Marker, plačam!“

Plačal je in ko je odhajal je rekel: „Moram domov, kajti z Vido sva spet dobra.“

BRANKO JASNOGORSKI:

SLOVO.

Otožno ječi
burja čez plan,
čez snežno ravan...
Kot pesem volkov
se v polnoč glasi
in divje pojoc
čez plan se vali...

„Oj, lahka ti noč,
preljubo dekle,
še enkrat ozrem
na tebe naj se;
in če sem ti drag,
podaj mi roko,
in če sem ti ljub,
sladak daj poljub
mi še za slovo!“

Potem pa čez plan,
čez snežno ravan!...“

STANKO SVETINA:

POGLAVJE O FELICITI.

Če rečem, da je bila neumna, ni to povsem opravičeno. Le včasih jo je obšlo nekaj, česar si s prijateljem Muho nisva vedela tolmačiti, kaj je pravzaprav. Lepa ni bila, a naravnost grda tudi ne. Oči je imela črne, žive, prav italijanske. Tudi lase je imela črne. Ampak, če mislite, da tako lepo sfrizirane kot na primer ljubljanske natararice ob enajstih dopoldne, se motite. Skuštrani so ji viseli po sencih in po temenu. Podolgast obraz z nosom, ki je bil predrzno zavihan, se ti je zdel skoro prikupljiv. Kar se tiče obraza, še nisem povedal, da je imela dobre tri centimetre pod očmi majhen mozol, ki pa ni dosti kazil lica.

Stanovala je tik sobe, kjer sva bivala s prijateljem Muho. Po poklicu je bila šivilja, kar je pričalo vedno drdranje šivalnega stroja. Izba, kjer je presedela cel dan, ni bila nič kaj okusno opremljena. V kotu ob steni je slonel star, raztrgan divan; noge je imel vse črvice in ena je bila zlomljena. V drugem kotu je stala nizka, zelena peč, na nji je visel ves prašen, sivkast parazol. Tista peč je imela široke razpoke in kadar so zakurili, se je kadilo po sobi. Nekako na sredi izbe majhna, okrogla miza, s črnim platnom pogrnjena, na steni čez pol razbito ogledalo in vsa zaprašena Kristova podoba. Prav pri oknu je stala dolga postelja, pokrita z modrikasto pregrinjačo in poleg postelje še dobro ohranjen šivalen stroj. Stene so bile ob tleh od plesnobe zelenkaste in debele kaplje so drsale po njih.

Sicer nisva s prijateljem Muho dosti občevala z njo. Čez dan že tako ne, ker večinoma nisva bila doma. Le kak večer, ko je bilo zunaj puščobno vreme, sva potrkala na vrata. Tačas se je oglasil oni rezki, skoro zadirčni glas, ki bi ga spoznal izmed sto drugih. Ko sva vstopila, se še ozrla ni, da bi videla, kdo je prišel. Imela sva navado z Muho, da sva najprvo obstala pri vratih in zakašljala. Ona se ni zmenila nič. Na to je stopil Muha prav k nji in jo pozdravil. Tedaj se je šele obrnila in začudeno pogledala.

„A vidva?“ rekla je in vstala. „Pa sedita tja k mizi! Sta potrebna? Bomo vsak eno čašo čaja popili? Seveda ga bomo“, je sama odgovorila in je prinesla na mizo samovar. V sobi je bila navadno tačas že poltema, a ona še ni prižgala svetilke. Molče smo sedeli vsi trije in zamišljeno gledali v višnjevi plamen, ki se je plazil in spenjal ob kositemnemu loncu. Taka je bila navada. Kadar smo sedeli tako v poltni okrog mize in smo kuhali čaj, se sploh nismo nič pogovarjali. Muha jo je nekoč vprašal, ne vem že kaj, a mu ni odgovorila. Od tistega časa jo ni popraševal nič več ob takih trenutkih, ko je imela svoje kaprice. Sedela je tudi ona tibo, a naenkrat je vstala in je prižgala svetilko. Postala je živahna, mahala je z roko in se smejala. Toda hipoma je utihnila in nekaj kakor žalost je prepreglo njen obraz. Podprla je glavo v dlani in se zamislila. Včasi je skrčila jezno pesti, a takoj nato je zapela veselo pesem. Glas je imela visok in še precej lep. Nekaj čudnega je bilo v življenju te ženske kar je naju s prijateljem Muho zanimalo. Trudila sva se, da bi zvedela od nje, toda zastonj. Kadar je nanesel pogovor na njeno prejšnje življenje, vselej je izmuznila tako, da se ni dalo povsem nič sklepati. —

Muha je bil nekoč močno vinjen in je v svoji pijanosti potrkal na njena vrata. Bilo je že pozno ponoči, ne vem natanko, koliko je bila tačas ura. Odprla so se vrata in so se zaprla. Čez dve minuti pozneje sem konstatiral, da je Muha zelo slabe volje in to v najini sobi. Drugo jutro je bilo napisano v mojem dnevniku, da Felicita ni spridena ženska.

Živeli smo precej časa skupaj, skoro pol leta, v prijaznosti in ni je bilo razprtije med nami. Življenje je bilo vsakdanje in monotono, le kterikrat se je spremenilo in to zelo redko. Ni bilo povoda namreč.

Tačas je bil prvikrat pri njej. Še nikdar prej ga nisem videl in tudi Muha ga ni poznal. Bilo mu je okoli trideset let. Imel je podolgast obraz, nekoliko zagorel, visoko čelo in modre, sanjave oči. Zdelo se mi je, da se že od prej poznata, zakaj ko je prišel, jo je pozdravil kot svojo staro znanko in ji podal roko kot si jo podajajo prijatelji. Tudi tikala sta se. Z Muho sva bila tisti popoldan pri njej in sva sedela na polomljenemu divanu. Vstala sva; on se predstavil: „Moje ime je Roman Virnik, davčni adjunkt“.

Znal je lepo govoriti, ona ga je zvesto poslušala in se mu tupatam smejala. Tudi dovtipen je bil. Vselej sem jezen, kadar vidim človeka, ki bi rad napravil dober dovtip in se trudi in trudi, nazadnje pa spravi na dan neumnost, se smeje samemu sebi, se še celo ponosno zravna na stolu in premotri s smehljajčim obrazom družbo in si misli: „Glejte, to sem povedal jaz! Ali ne znam, kaj?“ Take sorte človeku se nikdar ne smejem, samo pomilujem ga in ga s ponosom prištejem posebni kategoriji butcev. Nekoč sem si nakopal s tem skoro smrtnega sovražnika.

česar mi pa ni prosebno žal. No, davčni adjunkt Roman Virnik ni bil slab humorist.

Imel sem še tisti dan opravek v mestu, poslovil sem se in odšel.

Oslejš je bil skoro vsak dan pri njej in prijatelj Muha, ki je izvanredno bistroumen človek, mi je pomežiknil in rekel, da postane še kaj iz tega. Da se nekaj kuha, je rekel.

Sedel sem pri oknu in gledal v pust jesenski dan. Potrkala je na vrata in vstopila takoj, da se še nisem mogel odzvati. Ni vstopila, bušila je in privihrala ter omahnila na stol.

„Kaj pa je, gospodična Felicita? Tako razburjenje! Kaj se je zgodilo?“

„Hodil je sem in verjela sem mu, lumpu! Oh! Kako je govoril!“

Ko se je umirila, mi je začela privovedovati oddelek povesti svojega življenja.

„Povem vam vse od kraja“, je začela. „V ozki ulici na drugem koncu mesta sem stanovala s svojo staro materjo. Oče im mati sta mi umrla, ko sem bila še otrok. Šivala jsem in s tem služila kruh sebi in stari materi. — Bil je znanec moje prijateljice in tako sva se seznanila. Cele dneve je presedel pri nas in govoril mi je lepe besede, da sem mu morala verjeti. Zmenili smo se, da se poročiva takoj, ko postane adjunkt takrat je bil namreč še davčni praktikant. V kratkem času je res napravil skušnjo za adjunkta, a je bil prestavljen v neki drug kraj. In s tem se je izgovarjal. Verjela sem mu in sem potrpela. Prihajala so mi pisma, skoro vsak dan, polna lepih besed in ljubezni. Polagoma pa so postajala bolj hladna in slutila sem, da me ne ljubi več tako kot prej. Naenkrat so pisma prenehala in zaman sem čakala. Pisala sem mu očitajoče, kaj vendar namerava. Odgovora nisem dobila dolgo; a kar je zelo čudno, čez eden mesec, mislim, so začela prihajati spet redno pisma, taka kot prva.“

Felicita je utihnila in se naslonila na mizo. Videlo se ji na obrazu, da je grozno razburjena, in moral sem precej časa čakati, da je začela pripovedovati naprej.

„Zbolela sem takrat in sem ležala v postelji več ko dva meseca. Stara mati, slabotna, kakor je bila, mi je morala sama kuhati in streči. Da, kuhati, dokler je bilo kaj. Ker nisem mogla delati, je zaostalo vse in začela se je revščina. Koliko sem tačas trpela, se ne da povedati. Pisala sem njemu, da sem bolna in da naj me pride obiskat. Odgovoril je, da ne more, ker nima časa. Ni imel časa! Zbolelo me je, ko sem brala to v pismu.“

No, naposled sem vendar okrevala. Toda prišla je spet nesreča, hujša od prve. Stara mati se je prehladila in je zbolela. Tako so pošli zadnji krajcarji, ki sem si jih prihranila. Ni dolgo bolehal, ker je bila že zelo stara; pred enim letom je umrla, na Silvestrov večer. Ko sem njemu naznanila materino smrt, mi je pisal zelo tolažilne besede in je dostavil, da me pride kmalu

obiskat. A ni prišel, ostalo je samo na papirju. Čez tri mesece na to jsem se preselila sem, tam je bilo zame predrago stanovanje.

In naposled je prišel, saj veste, tačas je prišel prvič. Nato je zahajal k meni redno vsak dan, le zadnje tri dni ga ni bilo, in . . . in . . . se . . . sedaj vem, zakaj ga ni bilo“.

Zaihtela je in je jokala dolgo.

„Kaj da ga ni bilo, gospodična Felicita? Prijatelja sva si, le povejte!“ govoril jsem ji.

„Zjutraj sem šla v mesto, da si nakupim potrebnih stvari. Pridem nazaj in hočem iti v svojo sobo, kar me vstavi hišnica. „Ali že veste“, pravi „seveda že veste, to se razume, da veste“. Kaj naj vem? vprašam jo. „Tisti gospod, no, pa kaj bi pravila, ko. . . .“ Nič ne vem, odgovorim ji. „Tisti gospod, ki pride vsak dan k vam, se bo jutri poročil, pa ne tukaj, nekje drugje, kjer je bil prej menda“. Kdo vam je to rekel? „Ženska, pri kateri stanuje oni gospod, mi je povedala“. — Položila sem na posteljo stvari, ki sem jih nakupila v štacuni, zaklenila sem sobo im odhitela na njegovo stanovanje. Pozvonim. Odpret mi pride stara žena.

Ali je gospod doma?

„Ka-aj?“

Če je gospod, ki pri vas stanuje, doma?

„Ne, ni ga. Se bo jutri poročil, mi je že odpovedal stanovanje“.

„Ali kaj veste s katero? vprašam glasno, zakaj ženska je bila precej gluha.“

„Nič ne vem“, odgovori mi in zapre vrata. — — — — —

Saj veste, kako je ob takih slučajih. Tolažil sem jo, kakor sem vedel in znal, a potolažil je nisem. Mogoče bi jo kak drug, ki ima v tem večjo prakso, pa ne verjamem.

Drugi dan sem bil s prijateljem Muho pri njej. Obema se je smilila, taka je bila. Obraz upadel; oči, prej tako žive, so gledale motno, kakor oči pijanca. Tudi za pogovor ni bila, zato smo sedeli tiho.

Potrkalo je na vrata. „Prosto!“ sem zaklical in se ozrl. Veselega obraza je stopil v sobo davčni adjunkt Roman Virnik.

Kaj pa tako tiho? vpraša in ponudi roko Feliciti.

Felicita mu je obrnila hrbet in je molčala.

„Kaj pa ji je?“ obrnil se je k meni z vprašujočimi očmi. —

Skomiznil sem z ramo in pogledal v tla.

„Ali ste vsi zgubili jezik ali kaj!“ razjezil se je in vdaril s pestjo po mizi.

„Od zdaj zanaprej se ne boš več igral z menoj“, odgovorila je Felicita krepko in zapovedujoče.

„Radi bi se iz mene norca delali, pa ne bo šlo! Tega ne pustim“ je Virnik skoro zakričal.

Tedaj pa je vstal Muha, kateremu sem že prej razložil celo stvar, in mu je povedal vse.

„A tako!“ vzkliknil je adjunkt in se je zasmel. „Torej poslušajte me, posebno pa ti, Felicita! Res sem rekel oni ženski, da se poročim. Da naravnost in doslovno povem, kako sem rekel: Jutri *mesec* se poročim etc. — Da je gluha, ne morem pomagati. Vzrok, da nisem prišel zadnje dni nič sem, je ta, ker sem šel domov. Dobil sem namreč brzojav, naj pridem takoj, ker je mati hudo obolela. Bolezen sicer ni tako nevarna in se je zdaj že obrnila na bolje“. . . .

Odšel sem daleč v druge kraje in nisem več čul o Feliciti. Včeraj pa sem bral v nekem slovenskem časopisu med drugim tudi to-le:

Poročil se je gospod Roman Virnik, c. kr. davčni adjunkt z gospico Felicito Bohtetovo. Častitamo!

Povem vam, da me je zelo razvevelila ta notica.

SAMO LUKIČ:

KAKO SE JE ŽENIL MEDENOV JANEZ.

Medenov Tone ni imel vesele ure, kar so mu pokopali njegovo Lizo. V adventu ga je zapustila družica njegovega življenja, in sedaj ni bilo ženske pri hiši in seveda tudi nobenega reda ne. Tone je ostal sam s tremi že odraslimi sinovi. „Še ljudje nismo!“ je tarnal časih — in po pravici.

Ampak to rano, da mu je umrla žena, bi bil Tone že prebolel, saj je bila že priletna in sitna, Tone pa je bil vesel človek, ki mu njene časih dolge pridige niso prav nič ugajale. Bolj ga je nadlegovala misel, kako bi se dobila druga ženska k hiši, ker je spoznal, da brez gospodinje gre vse narobe. Sam se ni maral več ženiti, ker je bil že priletan in je imel prevelike sinove. S temi pa je imel pravi križ.

Ker stoji Medenova hiša na samoti, so zrasli Medenovi fantje ločeni od druge vaške mladine. Kadar je šel Tone po kupčiji — vozil je namreč v Trst jajca, piščeta in drugo perutnino — je prepustil kmetovanje fantom, ki časih cel teden niso pregovorili besede s tujim človekom, ki so se ga raje ognili, nego bi ga srečali. Pa tudi med seboj niso kazali posebne zgovornosti.

Nič čudnega ni torej, da so se bali Medenovi fantje zlasti ženskega spola. Lepi res niso bili bogvekak, pa kaj to, saj

drugi tudi niso vsi lepi in se vendar znajo prikupiti ženskam. Le nerodni so bili in preveč boječi; in če je prišel kateri v žensko družbo, menda ni mislil drugega, kakor na svojo nerodnost in svoj nelepi obraz, da se je vedel tako okorno in ni znal izpregovoriti besede.

Samoobsebi je torej umevno, da pri teh fantih tudi za zakonski stan ni bilo nobenega navdušenja. Najbolj je Tone silil k ženitvi sedeminvajsetletnega Janeza, toda prav tako vstrajno se je branil Janez preteče nevarnosti in jo zvrčal na dve leti mlajšega Franceta, ki tudi ni bil voljan upreči se v težki jarem. Najmanj bi se bil menda še branil Cenek, a ta ni bil star še dvajset let. Tone pa se je jezil nad vsemi in zmerjal vse od kraja. Pa ne samo doma, ampak kamor je prišel, jih je obkladal z raznimi nelepimi priimki. — Minil je predpust, a pri Medenovih še niso imeli neveste.

Pa naposled se je vendar obrnilo na bolje. Spomladi se je lotil Tone zopet svoje kupčije in hodil od vasi do vasi za blagom. Ko se je nekoč vrnil s potovanja precej dobre volje, je po dolgem presledku zopet sprožil misel o ženitvi.

„Prav nič mi ne diši večerja, ki jo ti skuhaš, France.“ ko je položil žlico na mizo. „Daj, daj, Janez, pripelji nam ti boljšo kuharico k hiši! Još pamagaj, jaz sem bil po tako vesel, ko so mi rekli oče, naj se oženim, da sem tisti večer vsem vaškim fantom plačal za vino, ti si pa tak!“

„France naj se, jaz sem že skoraj prestar,“ se je branil Janez z navadnim odgovorom.

„Jaz se že ne bom,“ je odgovarjal France; „kaj mi bo ženska, saj znam sam kubati,“ se je odrezal moško.

„Le se le, Janez,“ je nadaljeval Tone mirno. „Saj jo lahko dobiš, kadar hočeš, nismo tako na slabem ne. Danes sem bil v Tisovem, pa sem govoril o tem s Kožarjevo Mano; ta bi te rada vzela. Ali jo poznaš?“

„Kaj bi je ne poznal,“ je odgovoril Janez.

„Bi bila ta zate, ti ugaja?“

„Tako kot druge.“

„Tako kot druge!“ se je sponesel Tone. „Kako to govoriš? Povej ali bi jo vzel ali ne! Če si sam tako neroden, da si ne upaš ene ženske dobiti, ti bom jaz pripravil pot do nje, da ti ne bo treba drugega, kot vzeti jo. Oženiti se pa mora eden, če ne spodim vse od hiše in se oženim sam! Mi je že preveč tega?“

„No, če boste vse sami naredili, da me vzame Kožarjeva, pa napravite, kakor hočete,“ je izpregovoril usodepolne besede Janez, ki se je bil zbal očetove grožnje in se mu ni upal več ugovarjati. Da je s tem privolil v ženitev, še sam ni vedel.

„To je bila enkrat beseda,“ je hitro porabil Tone priliko, „nič se ne boj, vse napravim sam! — Ampak ti se moraš sedaj tudi bolj fantovsko nositi, ná, idi k fantom in plačaj, če je treba!“ In dal mu je denarja.

Pri tem je ostalo. Tone se je lotil z vso vnemo svoje naloge. Janez pa se je tiste dni nekako izpremenil. Hodil je zamišljen po svojih opravkih, a sredi med delom mu je zaigral časih po rjavem obrazu okoren smehljaj. Tudi zažvižgal si je zdajpazdaj kako veselo. Bogve kake misli so mu pač rojile po glavi. Nazadnje naj misli, kar hoče, gotovo je, da se je bil sprizajnil z mislijo, da se je treba ženiti. Da, celo kesal se je že časih na tihem, da se je tako branil ženitve.

Le še eno je skrbelo Janeza, kaj bo namreč govoril svoji izvoljenki, ko prideta skupaj. Slišal je že fante, kako so zabavali vaška dekleta, tudi njemu je prišla med takim skupnim pogovorom kaka prav primerna beseda na misel, toda premišljal je toliko časa, ali bi jo zinil ali ne, da je bilo prepozno in ni bila več primerna tista beseda. Domišljal si je tudi, da bi besede iz njegovih ust, čeprav bi bile prav take, kakor jih govore drugi, napravile popolnoma drugačen utis. Celu njega samega bi bilo sram, če bi govoril take neumnosti, kakor jih je slišal od drugih, in jezil se je sam nad seboj.

Neke nedelje popoldne, ko si je Janez podpiral glavo z desnico, sedeč za mizo, ga je predramil oče iz globokega premišljevanja o ženitvi in ga nagovoril: „Janez, danes je prav primerno, pa bi šla malo povasovat v Tisovec. Izenadila jih ne bova, ker naju pričakujejo.“

„Naj pa bo, če ni drugače,“ je vzdihnil Janez in se začel opravljati.

Do Tisovca je kake pol ure hoda čez nizek grič. Šla sta nekaj časa molče, France pa je gledal za njima in na ustnih mu je igral dvoumen smehljaj.

„Le pogum,“ je vspodbujal Tone sina, „saj je že vse urejeno! Zdaj smo že čisto domači, obnašaj se tako kakor bi bil doma! Kar ti pride na misel, pa zini, nihče ne bo tehtal tvojih besed. Mana je celo rekla, da ji za to še bolj ugajaš, ker ne govoriš preveč. Par besed boš pa že spravil z jezika, da se ji bolj prikupiš.“

Naša snubača sta upala, da prideta neopažena od nepoklicanih oči do Kožarja, pa šta že imela smolo. Komaj par streljavov sta bila še oddaljena od cilja, ko jima privihra naproti stara Dudka, ki ni bila posebna prijateljica Medenu in je mnogokrat brusila jezik ob njegovem imenu. Tudi ona je namreč pobirala jajca po vaseh in je čutila v Tonetu hudega konkurenta. A danes je moralo že biti nekaj posebnega, da se je bližala svojemu staremu nasprotniku z veselim smehljajem na obrazu. Spoznala je namreč hitro, kam sta namenjena naša znanca, vendar ju je vprašala nedolžno: „Kam pa vidva ob tem času?“

„Ženit se,“ je odgovoril Tone kratko; spoznal je tudi on, da bi bilo zaman vse prikrievanje.

Ko sta se bližala Kožarjevim, je začelo Janezu srce močno utripati. Nekak čuden občutek je imel v prsih in kar šumelo mu

je po glavi, da ni vedel, kdaj sta vstopila v hišo. Predramilo ga je šele hrupno pozdravljanje očetovo, ki je podajal roko in vedel za vsakega primerno besedo.

„Si vendar enkrat tudi ti prišel k nam, Janez,“ ja nagovorila Kožarca Janeza in mu podala roko.

„Kajpak, je bilo treba enkrat,“ je odgovoril Janez. Ko je podal roko nevesti, mu je nekaj zavezalo jezik, da ni mogel izpregovoriti ničesar, in tudi ona mu je podala molče desnico, kar je še bolj potrlo.

Tembolj zgovoren pa je bil Tone. Pripovedoval je vse mogoče, zlasti na dolgo in široko o svoji kupčiji. Pograjal je ob tej priliki svoje sinove, da niso za kupčijo, pa pohvalil je tudi njihovo delavnost na polju. Njegovo zgovornost je seveda oživilo tudi vino, ki so z njim Kožarjevi postregli svojima gostoma.

Precej sem pridobil hiši, kar gospodarim,“ je govoril Tone, „čeprav je mnogo te božje kapljice poteklo po mojem grlu. Joj, in kake prijetne vožnje imam pri kupčiji! Jaz v enem, piščeta pa v drugem vagonu, pa pojemo tja proti Trstu. In če se dobro zasluži, imam pa spet doma marsikatero peto večerjo.“ Če se namreč pri večerji ni samo jelo, ampak tudi pilo in pelo, tako večerjo je imenoval Tone kratko, peto večerjo?

„Mana, prisedi tam k Janezu,“ je rekla Kožarca hčeri, ki se je vrnila iz kuhinje. „Pa pomenita se kaj!“

Mana sicer ni bija tako kratkih besed in tudi hranila jih ni, ampak danes je pa le najraje molčala. Če bi bila ona bolj živa, bi se bil morebiti tudi Janez kaj omajal, tako pa je le molčal in sitno mu je bilo, ker je vedel, da bi bilo treba govoriti. — Naposled ga je rešila iz zadrege lepo pisana mačka, ki jo je privabila dišeča svinjina, da je prišla za mizo in se po svoji mačji navadi priliznjeno obdrgnila ob Janeza.

„Joj, kako imate lepo mucko!“ se je začudil Janez in jo pogladil z roko.

„Lepa je res,“ je potrdila Mana.

„Pa je kaj pridna?“ je vprašal Janez čez nekaj časa.

„Pridna,“ je odgovorila Mana. Menda ji ni bilo nič kaj po volji, da je začel govoriti o mački. Veliko manj po godu pa je bil ta mačji pogovor Tonetu, ki je vlekel vse Janezove besede na uho.

„Pa je res lepa ta mucka,“ je začel zopet Janez čez nekaj časa. Mana ni odgovorila ničesar.

„Jaz imam sploh rad živali, ampak takale mucka —“

„Zlodej, tak mi pusti zdaj mačko pri miru!“ Tonetu je bilo že preveč. Ker je že precej pil, ga je še bolj pograbilo. „Kaj si se prišel k mački ženit, da nimaš drugega na jeziku, kot mucka, mucka? Govori o ženitvi in svojo nevesto raje pohvali, kako je lepa, pa ne mačke! Če ti je toliko za njo, bomo pa tako naredili pismo, da mora tudi mačka z nevesto. Vem, da ti jo bodo radi dali!“

„Seveda je bomo, če jo bo hotel,“ je potrdil Kožar in se je obrnil k Tonetu. „Nič se ne jezite, naj se pogovarjata, o čemer se hočeta! Zdaj je nerodno za oba, ko si nista navajena, pa se bosta že spoznala.“

Janez pa je res pustil zdaj mačko pri miru. Vino je tudi njega razgrelo, da je govoril druge reči. Nazadnje je postal zgovoren in izpregovoril je celo par takih, da so se mu vsi smejali. Ko sta se pozno zvečer vračala z očetom domov, je dvakrat krepko zaukal, da so ga čuli Kožarjevi, ki so ob tej priliki izrekli sodbo, da Janez ni napačen ženin.

Janez se je v kratkem srečno oženil z Mano. Teden po poroki je prišel Kožar z vrečo na rami k Medenu. Odprl je vrečo in iz nje je skočila — mačka. Vsi so se smejali, Janez pa je potrdil, da rad vsprejme to lepo živalco.

SMEŠNICE.

Zarekla se je.

Gospa: „Toraj to je bil vaš brat, kateri vas je včeraj obiskal... Čedni človek!“

Kuharica (potolažena): „Kaj ne milostljiva gospa, da sem popolnoma dobro izbrala?“

Življenja red.

Pred zajuterkom nima človek nikoli delat; ako na pred zajuterkom delat mora, mora pred tem nekaj pojesti.

UGANKE.

Razpisujemo danes

drugi natečaj ugank

ter si želimo najštevilnejše udeležbe. Pogoji so ti: Rešitve saj se dopošljejo najkasneje do 15. Februvarja. Naslov: „DOMAČI PRIJATELJ“ v PRAGI VIII. Pravico do izžrebanja imajo samo odjemalci Vydrovih proizvodov in člani njihovih gružin.

Število rešenih ugank ne odločuje, ena zadostnje.

Cene so :

1. *Dve dekorativni vazi* (po sliki).
2. A. Aškerc: *Balade in romance* (krasno vezana knjiga).
3. *Skrinjica za smodke.*
4. *Miramar* (slika v okvirju).
5. Aleks Dumas: *Grof Monte Cristo* (krasno vezana knjiga).
6. *Par steklenih posod za pecivo.*
- 7.—8. *Posode za kavo.*

Dobitki prvega natečaja

so bili izžrebani sledečim rešilcem:

1. *Album za fotografije*: Milena Erhartič, hčerka c. kr. sod. svetnika, Celje.
2. Minka Vašičeva: *Dobra kuharica*: Josipina Bydlo, sopr. knez, gozd. oskrbnika, Leskovadolina.
3. *Majolkasta košarica za cvetljice*: Jerica Grisold, hčerka veleposest. Smolnik.
4. *Pogled na Koper*: Valent. Jurc, oskrbnik, Topolšica.
5. Ivo Šorli: *Človek in pol*: Helena Košmerl, sopr. paznika prisdel. Ljubljana.
6. *Garnitura za kadenje*: Jernej Ūrnko, učitelj, Jarenina.
7. *Posode za kavo*: Marjeta Kramar, sopr. čevljarja, Źelimplje.
8. *Posode za kavo*: Roza Draš. šivilja, Spod. Hudinja.

Rešitve ugank v 1. šteV.

1. K, Hag, Lazar, Kazimir, Jemen, Vis, r. Kazimir.
2. Meta, metla.
3. Prosveta, ropar, otava, starosta, vrata, Eros, tropa, avers.
6. Zemlja, žemlja.
7. Ded, jed, led, med, ped, red.
8. Peter stoka in ječi.

4. Ljubezen je bila
ljubezen še bo,
ko mene in tebe
na svetu ne bo.

5. Edini ti!

Telesne, dušne sile vse napenjaš
in kvišku le prerad pavsod se vzpenjaš,
da prvi bi edini ti veljal,
edino tebi vsak bi hvalo dal;
a da od daleč, že se dobro te pozna,
postaviš v sili tudi se — na kup gnoja.

Silvester K.

9. Uganka.

M. D. Maribor.

a

a a a

a b b b č

č č č e e e e

e e e e i i i i j

j j k k k l l l l m n

n o o o o o o p r

r r r r s s s

s u v v v

v z ž

ž

od zgoraj doli in počez zakasnelo
voščilo. 2. vrsta žival, 3. obrtnik,
4. mesto, 5. pes, 6. pot, 7. orodje,
8. jed.

10. Uganka.

Janko Grossek, Žiče.

Čez . . . .

pride . . . .

a ker je . . . .

ne vidi . . . .

11. Zastavica.

R. Zagorski, Ljubljana.

O — skrbi za javni red
vedno po postavi,
k — pa spada polegskled
h kuhinjski opravi;
če pa črke prve ni,
takrat se seno kosi.

12. Konjiček.

Svojmirov Svojmir.

ga	ga	in
ra	sa	v
ne	va	ma
po	me	be

13. Kraljev sprehod.

Sava Burič iz Emone.

je	um	na	boš	jo	pan
ti	dan	ča	šel	ak'	zas
če	sre	si	pre	si	ni
te	iš	bri	uk	ne	gla
ve	pos	in	sa	Za	ve
ta	trd	ne	ne	čed	pa

14. Številna uganka.

Alojsija Kacin, Cerkno.

Nikar ne reci 123 *love*
ker ti bo hitro 321 *val*

15. Uganka.

Kuhar Anton, Trbovlje.

V *š* kavo najboljše ima
v *š* pod vodo tud' plavati zna.

16. Uganka.

Janko Grossek, Žiče.

og *og*

. . . og . . .

. . . og . . .

. . . og . . .

17. Uganka.

Vinko Lavrič, Kozaršče.

Žival prečudna sem
boji se me še pes,
ah, to prijetno je,
z roditnikom če greš,
zabavat se tja v les.

18. Besedna uganka.

Al, Ponikvar, Vel. trn.

Delavec se muči dan na dan
besedica pove ti s čim se trudi.
Dodeni tej besedi metrov sto
da zveš ime njegovo tudi.

Naročila, reklamacije, pritožbe, rešitve ugank itd. naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek, Zagreb, Ilica 41.

A. K. pri Ljubljani. Pesem o mladem vrtnarju je res zelo ljubeznjiva, ampak to ni Vaša pesem, to je narodna pesem. — **Autorju „Poljubčka“.** Ni vsaki, ki ima posla s tiskarskim črnolom, zmožen brzdati Pegaza s tisto vervo, ki razodeva pravega poeta. — **A. B. v C.** „Novi roman“ o priliki natisnem, druga črtica mi ne ugaja. — **Mihaljov.** Marsikak biser tiči v vaših kiticah — ali plevela je še tudi mnogo. — **Janós Žičkar.** Pesmi so za nič, črtico o priliki objavim. Pišite samo po eni strani papirja. Iz ene majhne stvarice še ne gre soditi na talent ali netalent. — **Vojko.** Dve natisnem. — **Studiosus.** Povest o zgubljeni sreči je prenaivna in preveč diletantsko pisana za naš list. Včasih se izjemoma eno ali drugo spregleda — oboje se ne more. — **Podgorski.** Šolskih nalog ne sprejemam. — **Mijo Maj.** To ni vse skupaj nič. Počakajte, da bodeite kaj doživeli in videli. Čitajte grupe pisatelje, mnogo čitajte! Ali le dobre knjige. In ko bodeite spoznali, kako je svet ogromen, kako različne in čudovite so usode ljudi, se Vam bo zdela Vaša prva zaljubljenost strašno malenkostna. — **Vukovoj.** Kadar šestnajstletni fantje pojo take le pesmi:

V takih nočeh,
ko se spominjam
solčnih in zlatih,
mladostnih let,
kroži krog usten
sladek mi smeh.

Se vselej strašno jezim. Za božjo voljo, kdaj pa bodeite mladi če niste zdaj?! Zakaj niste veseli, vprašam Vas, ko imate talent, ko ste mladi in ko leži življenje pred Vami še nenačeto polno najlepših obečanj?! Ko bodeite osemdesetleten starec potem bodeite imeli pravico vzdihovati po zlatih in solčnih mladostnih letih! — **Smrt** ne morem priobčiti. Stvarici se vidi, da je prvenka. — **Semko.** Prvo pesem objavim.

VSEBINA: KRISTINA: Pesem. — JANKO LESKOVAR: Misel na večnost. — GRIŠA: Moj očenaš. — VASOVANOV: Penzionist. — AUG. STRNIŠA: Marici. — KOMPOLJSKI: Zrakoplav. — ROMAN ROMANOV: Pesem. — STANKO CVETKOV: Sovraštvo. — BRANKO JASNOGORSKI: Slovo. — STANKO SVETINA: Poglavlje o Felicitii. — SAMO LUKIČ: Kako se je ženil Medenov Janez. — Smešnice. — Uganke.

„Slišite, to bi moglo biti res znamenito.“

„To tudi je. Poglejte. Pošilja se v steklenicah. Dajte si zavreti vodo, in to čisto samo vodo nalijte v steklenico ali skudelico. Tako se navaja. Da ne počí steklenica, dajte tja žličico. Sedaj pridajte 4 koščke sladkorja ter nalijte 4–5 žličic malinovega groga.“

„In pri tem se prigrizuje kruh?“

„Zakaj rajši ne rečete pečeni krompir. Oblati tudi Vydrovi, jeden, dva maslenci, mh!“

„Vi ste pravi, ferino, vse poznate!“

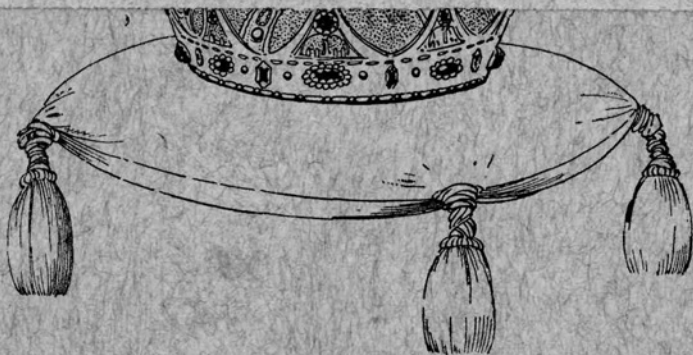
„Seveda, kaj je morda to tako dragi priboljšek? To je za vsakega. Par krajcerjev za tako fino pijačo.“

„Koliko se ga pa lahko izpije?“

„Morda ne boste hoteli izpiti celo steklenico naenkrat. Ta zadostuje za 20–25 porcij. Tatek jedno skudelico, mamica tudi jedno, otroci se pa priliznejo mamici, tak, ali samo jedno žličico, veste. nič več tako, tako! Ne delite se z otroci z napojem! Ako imate nahod, znesete tudi 2 skudelice. Ali ne mislite potem, da imate nahod vedno!“

Vydrov malinovi grog, steklenica 2 K. Škatlja naših maslenih oblatov 25 kosov za 2 K.

Zato, ker le pri znesku od 6 K pošiljamo pošiljke poštne prosto, uljudno prosimo, da blagovolite dopolniti!

Izborna to reč, te Vydrove juhe! Grahova, gobova, lečna, riževa in rezančna. V petih minutah gotova, dobra juha. (Riževa v 15tih minutah). Hočete z nami gospodinje tekmovati, da tako hitro doma juhe ne pripravite? Proslimo, poskusite: $\frac{1}{2}$ kg. vsake stane :: 1 K 50 vin. Pri naročilu pripomnite, katere vrste želite. ::

Vydrova tovarna hranil Praga VIII.

== Cenik naših izdelkov. ==

Vydrova žitna kava poslana posebej v platnenih vrečicah poštine prosta 5 kg	K 4'50
Juhne konzerve (grahova, gobova, lečna, riževa in rezančna) posamezni zavitek à 1/2 kg.	1'50
Tudi 1 kg vseh vrst po 200 gr	3'—
Juhni pridatek 1 steklenica 1/2 kg	3'—
Šumeči bonbon „Ambo“ in tudi s „sidrom“ zavitek 50 kmd.	2'—
Malinovi grog	2'—
Oblati „Desert delikat“ zavitek s 50 kmd.	3'—
Masleni oblati zavitek s 25 kmd.	2'—
„Buhtin“ v 1/4 kilogramskih stekleničicah	1'—

Za poskušnjo kolekcija vseh naših izdelkov
————— K 3'50 in poštino. —————

solčnih in zlatih,
 mladostnih let,
 kroži krog usten
 sladek mi smeh.

Se vselej strašno jezim. Za božjo voljo, kdaj pa bodete mladi če niste zdaj?! Zakaj niste veseli, vprašam Vas, ko imate talent, ko ste mladi in ko leži življenje pred Vami še nenačeto polno najlepših obečanj?! Ko bodete osemdesetleten starec potem bodete imeli pravico vzdihovati po zlatih in solčnih mladostnih letih! — **Smrt** ne morem priobčiti. Stvarici se vidi, da je prvenka. — **Semko**. Prvo pesem objavim.

VSEBINA: KRISTINA: Pesem. — JANKO LESKOVAR: Misel na večnost. — GRIŠA: Moj očenaš. — VASOVANOV: Penzijonist. — AUG. STRNIŠA: Marici. — KOMPOLJSKI: Zrakoplav. — ROMAN ROMANOV: Pesem. — STANKO CVETKOV: Sovraštvo. — BRANKO JASNOGORSKI: Slovo. — STANKO SVETINA: Poglavlje o Feliciti. — SAMO LUKIČ: Kako se je ženil Medenov Janez. — Smešnice. — Uganke.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.
 Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova ul. 22.

Blagovolite porabiti pri naročanju!